

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

12 Quibus modis tollatur obligatio iuramenti, & cuius auctoritate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

re vt iuret; non quidem determinatè tali modo, sed absolutè & in genere: quod est quotidianum apud mercatores qui cum infidelibus cōtrahunt, Sic Laban iniens fœdus cum Iacob, iurauit per Deum Abraham, & Deum Nachor, Gen. 31. sine tamen iusta causa non licet. Vide Augustinum epist. 154. ad Publicolam, & Serm. 30. de verbis Apostoli, qui totus est de iuramento.

51 *Vtrum maius peccatum.* Petes, Vtrum sit maius peccatum, iurare per verum Deum fallaciter, an per falsum veraciter?

Respondeo, Per se maius peccatum esse, iurare per falsum deum veraciter; si ex animo iures: quia veneraris illum animo & affectu pro vero Deo, quod est idololatria. potest tamen minus esse peccatum, vel ratione ignorantie; per quam gentiles multum excusantur; vel quia non iuras ex animo: & hoc modo intellige D. Augustin. epist. illa 154. vbi contrarium affirmare videtur.

DVBITATIO XI.

Vtrum sit maior obligatio iuramenti quam voti.

D. Thomas art. 8.

52 *Iuramentum promissorium.* Notandum est, hanc questionem potissimum habere locum in iuramento promissorio, quo aliquid Deo vel homini promittitur. Ac primum, si aliquid iuramento promittas Deo, certum est te magis obligari, quam si solum voues Deo; quia illud iuramentum etiam continet votum. vnde est duplex in eo vinculum. Nec refert vtrum expresse an tacite promittas; vt si iures te daturum eleemosynam; quia tale iuramentum soli Deo factum, censetur continere votum: continet enim tacitam promissionem ad ipsum directam. Sed

Difficultas est, si nihil Deo promittas, sed solum homini, vtrum talis iuramenti maior sit obligatio, quam voti, quo simile quid Deo voues. D. Thom. negat; quia magis tenemur esse fideles Deo in promissis, quam reuerentes in verificando quod per nomen eius promissimus. qui enim est infidelis Deo, peccat contra reuerentiam & fidelitatem; qui autem non verificat quod per Deum iurauit, solum contra reuerentiam Deo debitam. Hæc sententia est probabilis, eamque sequuntur Caietan. & alij Thomista, & multi DD. Sed contra

53 *Rationes ob quas iuramenti obligatio videtur maior.* Obiici potest Primò, Qui non implet quod iurauit, facit Deum testem falsi: at hoc est grauius, quam ei non seruare fidem in promissis; per illud enim tribuitur Deo aliquid, quod ipsius nature repugnat; per hoc solum officium debitum deficitur. Secundò, Periurium contra veritatem præsentem (vt cum quis iuramento assertorio iurat falsum, vel promissorio absque animo implendi) est grauius peccatum quam violatio voti: ergo iuramentum magis obligat, saltem ad illam veritatem procurandam, quam votum ad soluendum promissum. Antecedens patet, tum ex grauissimis penis, quæ periuris apud omnes gentes statuta sunt; plectuntur enim vel morte, vel manus aut lingua præcisione, vel aliis modis corporaliter; & iure Canonico depositione: tum quia sunt infames vel ex vno actu: tum denique quia in tali periurio censetur esse maior contèptus Numinis. qui autem semel vel iterum violat votum, non habetur ita sceleratus, nec infamis. Tertio, Iuramentum duplicem obligationem inducit; obligat

enim non solum erga Deum, sed etiam erga hominem, cui fit iniuria si violetur: votum solum obligat Deo, ergo, &c.

Dices, Potest quis iurare nemini aliquid promittendo; vt si iures te daturum eleemosynam.

Respondeo, Tale iuramentum fit intuitu Dei, vt illi placeas; itaque continetur in eotacita promissio erga Deum, quæ iuramento confirmatur: vnde erit in eo duplex vinculum. Quod si quis tale iuramentum ita faciat, vt non intendat quidquam alicui promittere, sed solum affirmare quid sit facturum, nihilominus hoc vinculum per se fortius erit vt verificet quod dixit, quam vinculum voti, vt ex secundo argumento patet.

Ob has rationes hæc sententia est valde probabilis, quam tenet Ioannes Maior in 4. d. 38. qu. 5. Michaël Medina lib. 5. de continentia c. 22. & 23. & alij quidam recentiores. Nauarr. c. 22. num. 32. Conciliatur has sententias conciliare; dicitur sententiam Maioris esse veram, quando vtrumque fit principaliter in honorem Dei, vel vtrumque principaliter in commodum proximi. sententiam autem D. Thomæ esse veram, quando votum fit principaliter in honorem Dei, iuramentum in commodum proximi. vbi satis indicat Nauarrus, iuramentum per se & ceteris paribus maius vinculum inducere. Quod si verum est, sequitur etiam in hoc vltimo casu (quando votum fit potissimum in honorem Dei, & iuramentum in commodum proximi) magis obligare; nam in iuramento est duplex obligatio, scilicet religionis erga Deum, quæ per se est firmiter; & iustitiæ erga proximum: in voto solum est vna obligatio, scilicet religionis erga Deum.

Ad rationem alterius sententiæ: Periurium non solum est contra simplicem reuerentiam Deo debitam, sed etiam contra perfectionem diuinam: nam periurus, quantum in se est, facit Deum testem falsi. In violatione voti, esse contra reuerentiam & contra fidelitatem, non sunt duæ malitiæ disparate, sed altera pendet ex altera; idè enim est contra reuerentiam, quia est contra fidelitatem debitam ex promissione supremo Domino: violare enim fidem domino suo, irreuerentia est in illum & quamuis essent distinctæ, non tamen omnino æquarent malitiam periurij.

Ratio tamen D. Thomæ benè probat, opus, quod ex voto fit, esse Deo gratius, & magis meritum quam quod ex iuramento; quia illud immediatè offertur Deo, & ex affectu illum honorandi: itaque induit speciem actus religionis. hoc verò ordinariè non procedit ex tali affectu, sed ex affectu iustitiæ erga proximum, vel timore iniustitiæ aut periurij; neque exhibetur Deo, sed proximo.

DVBITATIO XII.

Quibus modis tollatur obligatio iuramenti, & cuius auctoritate.

54 *Ad rationem contrariæ sententiæ.* Dupliciter tolli potest obligatio à iuramento. Primò, Impediendo ne illam ab initio inducat. Secundò, Tollendo iam inductam. Impedi potest obligatio iuramenti per legem, si lex statuatur vt iuramentum contractum vel promissioni alicui adiectum, sit irritum, & nullam inducat obligationem.

ligationem. Sic Concilium Trident. sess. 25. c. 16. de Regul. irritum reddit iuramentum adiectum renuntiationi bonorum, si fiat ante bimestre, quod præcedit professionem: de quo supra cap. 41. num. 39. 40. Sic in regno Lusitanæ irriti redduntur per legem omnes contractus, obligationes, conventiones, promissiones, remissiones, & distractus iuramento confirmati, si alioquin ad forum sæculare eorum cognitio pertinebat: nisi cum Regis facultate iuramentum appositum fuerit. Simili ferè modo in regno Castellæ; exceptis quibusdam contractibus, vt refert Molina disputat. 149. Quod ideo factum est, ne lites super huiusmodi contractibus traherentur ad forum Ecclesiasticum. iuramentum enim facit, vt causa, quæ aliàs merè est ciuiliis, fiat fori mixti. vt patet ex cap. fin. de foro competenti, in 6.

56
Quomodo fiat ut obligatio im-
pediatur.

Sed difficultas est, quomodo potestas humana hoc possit, cum obligatio naturaliter & necessariò resulter ex iuramento; Iure enim naturæ tenemur cauere ne Deum faciamus testem falsi, vt supra ostensum est num. 38. Omnis variis sententiis; quæ rem non explicant; nec punctum tangunt,

1. Reddendo inhabilem ad acceptandum

Respondeo, Dupliciter intelligi posse id fieri. Primò, eum in cuius fauorem fit, reddendo inhabilem ad acceptandum. cum enim iuramentum promissorium non obliget, nisi promissio acceptetur ab eo in cuius fauorem factum est; si hic fit inhabilis ad acceptandum, nulla potest nasci obligatio. Quòd autem talis inhabilitas etiam lege ciuili induci possit, non videtur dubitandum; quia lex ciuiliis potest reddere inhabilem ad officia, ad contractus, ad alienationes, ad acquisitionem bonorum, & similia: cur non etiam ad validè acceptandum alterius promissionem? Verùm hic modus non videtur sufficiens: quia etiam si acceptatio sit inualida, & contractus irritus, iuramentum tamen non reuocandi talem contractum potest esse validum, vt patet in contractu minoris quo alienat rem immobilem sine auctoritate Iudicis, adhibito iureiurando de non contrahendo: & in contractu pupilli qui pubertati proximus.

2. Condonando obligationem.

Secundò, Intelligi potest id fieri condonando seu remittendo obligationem, hoc ipso quo iurans tentat illam inducere: cum enim iuramentum promissorium non obliget, si ille, cui fit, statim remittat, (nam sub hac tacita conditione, *Si uelis, si non remiseris*, fieri censetur) etiam non obligabit, si Superior illius ex iusta causa remittat. hæc enim remissio non est minus efficax quam remissio inferioris, cuius interest, & eam virtute continet: vnde non minus resistit obligationi, quam illa. quare etiam lex irritans eidem obligationi resistit, cum talem remissionem continere censetur. Et hoc modo videntur etiam leges ciuiles, posita iusta causa, posse impedire iuramenti vinculum in materia ciuili. de quo vide Couarru. in cap. Quamuis pactum par. 1. §. 3. num. 25. & sequentibus.

3. Prohibendo executionem.

Alio modo impediri potest obligatio, quando prohibetur executio, ita vt sine peccato fieri non possit: quomodo putant multi impediri obligationem pœnæ conuentionalis sponsalibus appositæ & iuramento confirmatæ, de quo supra cap. 17. dub. 7.

57
Quo modo tollatur in inducitur.

Obligatio iam inducta tolli potest quinque modis.

Primò, Mutatione materia; vt si res iurata fiat impossibilis instanti, aut illicita, Superiore vetante: quo modo etiam potestas sæcularis subinde vti potest.

1. Mutatione materia.

Secundò, Condonatione; vt si is, in cuius fauorem factum est, remittat obligationem; quæ tunc enim potest condonare promissionem factam in suum fauorem, etiam si facta sit in modum voti; vt si uoueas Deo, & iures te ducturum Catharinam pauperem, vel daturum illi dotem vt melius nubat. Contrarium tenet Sotus lib. 8. de Iustitia quæst. 1. art. 9. & quidam alij.

2. Condonatione.

Sed Probatur: Quia qui facit tale votum vel iuramentum, non intendit se obligare nisi sub tacita conditione, Si ille, de cuius commodo agitur, velit acceptare. non enim intendit inuitum ad beneficium acceptandum cogere, vel nolenti obtrudere: ergo si ille nolit, vel condonet, non obligatur; cessat enim conditio sub qua obligatio inducta est. eodem ex iusta causa vti potest ciuiliis potestas.

3. Commutatione.

Tertiò, Commutatione; vt si ille, cui factum est, concedat aliud opus loco illius quod iuramento promissum est, præstari. Vbi Notandum est, quando talis commutatio facta est, iuramentum non teneri ex vi iuramenti ad illud in quod facta est; quia illud iuramento non promissum, sed ex pacto, quo illud loco alterius acceptauit. Parimodo si iurasti soluere ad certum diem, & creditor terminum proroget ad mensem, non teneris post illum diem ante finem mensis ex vi iuramenti, sed solum ex pacto. Secus tamen est in commutatione voti: quia dum acceptas commutationem, tacitè Deo promittis id in quod fit commutatio; quæ promissio cum Deo fiat, habet vim voti. Ratio est, quia Prælati commutans non condonat nomine Dei priorem obligationem, nisi ea lege vt loco illius aliam suscipias; non erga seipsum, sed erga Deum; quia non suo, sed Dei nomine agit; atqui hæc obligatio erga Deum est voti: ergo, &c. Confirmatur, quia si creditor commutet volente debitore aliquod debitum in aliud, hoc ipso, quo debitor acceptat, censetur illud promittere & se obligare.

Discrimen inter commutationem voti & iuramenti.

58

Vt autem intelligatur à quo hæc commutatio fieri possit, Notandum est, omne iuramentum promissorium fieri vel in honorem Dei, & sic continet votum; vel in fauorem hominis, & tunc vel acceptatur, vel non acceptatur. Si fiat in honorem Dei, (vt si iures te auditurum Sacrum, daturum alicui pauperi eleemosynam, seruaturum continentiam) commutari potest ab eo, qui simile votum potestate ordinaria commutare potest, vt communiter docent DD.

A quo fieri possit commutatio iuramenti.

Vnde sequitur Primò, Episcopum & alios Prælatos habentes iurisdictionem quasi Episcopalem in suos subditos, posse omnia talia iuramenta, præter ea quæ implicant votum Pontifici reseruatam, commutare. Secundò, Omnia talia iuramenta extinguere professione Religionis approbatæ. Tertiò, Quemuis posse talia à se facta in melius commutare, quod colligitur apertè ex cap. Peruenit. 2. de iureiurando. Nec refert, etiam si tale iuramentum cedat in commodum tertij; quia si promissionis verba ad illum directa non sint, nullum ille ius acquirit, sicut supra cap. 40. n. 90. de voto dictum est. Si autem fiat in fauorem hominis, & validè sit acceptatum, non potest commutari ab alio, ipso inuito,

Confessaria 3.

inuito, nisi interceperit iniuria, vel in pœnam iustam, vel bonum commune aliud postulet, vt statim dicemus.

59 *An Regulares possint commutare iuramenta de eadem materia? Multi sentiunt posse. Primò, Quia iuramenti vinculum per se minus est quàm voti, secundùm D. Thomam & plurimos DD. at cui cõcessum quod maius est, censetur etiam concessum quod minus: Secundò; Quia obligatio iuramenti promissorij per se euanescit, sublata promissione per condonationem vel commutationem: ergo qui potest vinculum promissionis seu voti tollere, potest etiam tollere vinculum iuramenti. Confirmatur, quia accessorium sequitur naturam principalis; reg. 42. de regulis Iuris, in 6. sed iuramentum est accessorium voto: ergo sublato voto tollitur iuramentum. Tertio, Quia huiusmodi iuramenta etiam sunt vota: ergo qui potest in omnibus votis, potest etiam in illis iuramentis. Hanc sententiam tenet Petrus Arragonius art. 12. Didacus Lopez tract. de voto q. 5. num. 42. Vivaldus cap. 14. q. 8. & alij multi recentiores. Idem sentire videntur, qui dicunt idem iudicandum de absolutione à voto, & à iuramento, vt Siluest. Iuram. 5. q. 3. Sotus lib. 8. q. 1. art. 9. Pumus v. Iuram. num. 19. & alij.*

60 *Obiectio. Præiudicium.* Dices, Hac facultas commutandi & dispensandi est priuilegium: priuilegia autem sunt strictè interpretanda, cap. Cum in illis. 16. cap. Cui de non sacerdotali. 27. de præbendis, in 6. quia Iuri communi derogant: vnde etiam dicuntur odia Iuris: odia autem sunt restringenda, vt habetur regula 15. de regulis Iuris, in 6.

Resp. Responderi potest, talè facultatem, concessam in fauorem aliquorum particularium, censeri priuilegium, & odium Iuris; ac proinde strictè esse interpretandam: secus verò quando concessa in fauorem publicum; etiam si alicui particulari concessa sit; tunc enim censeri non priuilegium & odium Iuris, sed fauorem & beneficium Principis. vnde latè esse interpretandam, quantum verba patiuntur, iuxta regulam dictam, *Odia restringe, fauores conuenit ampliari.* Ita Panormitanus in cap. final. de simonia, & Glossa ibid. & alij passim. quod multò magis locum habet, quando concessa est non particulari alicui, sed integro Ordini: tunc enim non solum non censetur odium Iuris, sed etiam æquatur Iuri communi, inserto corpori Iuris, adeò vt per Bullas & alias reseruationes ei non derogetur, nisi habeant expressam clausulam derogatoriam: quod etiam signum est esse merum fauorem & beneficium, ac proinde latissimè interpretandum; beneficium inquam, non tam Ordinis, quàm populi Christiani. Nec obstat si dicatur vinculum iuramenti esse fortius; hoc enim intelligendum manente vinculo promissionis: si tamen hoc per condonationem soluatur, statim per se euanescit vinculum iuramenti. Hinc videmus, iisdem causis solui sponsalia iurata, quibus soluuntur simplicia; quia eandem tacitam conditionem habent.

Contrarium tenet Nauarr. cap. 27. n. 275. Enchiridij. Ioannes Azorius lib. 11. cap. 10. qu. 2. & quidam alij recentiores, quorum sententia est magis conformis stylo Curie Romanæ. solet enim tamquam speciale priuilegium concedi potestas commutandi iuramenta.

Sed vtendum videtur distinctione. Si enim iuramentum fiat animo promittendi Deo, ita vt includat votum; commutari potest ab iis qui vota similia commutant. Ratio est, quia iuramentum est voto accessorium. vnde qui potest tollere obligationem voti, eo ipso potest tollere obligationem iuramenti. accessorium enim sequitur suum principale; & sublato fundamento, ruit quod illi innititur. Simili modo qui potest tollere promissionem factam homini, potest etiam iuramentum tollere quo illa promissio confirmata fuit. Excipio promissionem minoris iuramento confirmatam. quia iuramentum dispositione legis facit ipsum quasi maiorem, vt infra num. 61. dicitur. Si verò non fiat animo promittendi Deo, sed solum firmandi se in bono proposito; vel si apponatur voto principaliter & non accessorie, non potest commutari à priuilegiatis, nisi priuilegium habeat vt possint commutare iuramenta absque præiudicio tertij. Ratio est, quia tale iuramentum vel non includit votum, vel saltem non est voto accessorium, sed additur principaliter & immediate ad obligandum se ad opus. Vnde cum vinculum iuramenti sit valdè diuersum à vinculo voti, potestas concessa circa vota non potest extendi ad iuramenta. Tunc autem iuramentum est voto accessorium, quando solum fit ad confirmandum votum, ne videlicet contra fiat quamdiu manet obligatio promissionis. & tunc iuramentum retinet omnes tacitas conditiones quas habet votum. itaque cum votum habeat hanc conditionem, nisi condonatum vel commutatum fuerit, &c. posita hac conditione, cessat vis iuramenti. Similiter cessat, si quo casu desinat obligatio voti. nam iuramentum solum obligat, quamdiu manet vis voti seu promissionis. Tunc verò non est accessorium sed principale vinculum, quando apponitur non solum ad confirmationem voti, sed per se primò ad firmandum animum in bono opere siue cesset obligatio voti, siue non. nam mens est obligare se ad opus, quia Deo gratum, salutare animæ, &c. Vnde non cessat obligatio talis iuramenti, nisi contingat opus non esse Deo gratum, vel maius bonum impediatur, vel reddatur impossibile. Nec alias tacitas conditiones habet tale iuramentum.

Quartò, Tolli potest irritatione, vt quando materia iuramenti promissorij subest alterius potestati, siue ille sit Ecclesiasticus, siue laicus; siue persona publica, siue priuata. sicut dictum est de voto. Hoc modo interdum irrita redduntur à Concilijs & Summis Pontificibus iuramenta, quæ sunt in Capitulis à Canonicis de seruandis statutis & consuetudinibus, de acceptando vel non acceptando beneficio, & similia. & quæ sunt in Vniuersitatibus à Baccalareis de non suscipiendis alibi gradibus, & alia id genus; vt notat Caietanus art. 9. censetur enim in huiusmodi semper excepta potestas Superioris, quam inferiores per suum iuramentum restringere non possunt.

Hinc patet, omnes eos posse irritare iuramenta, qui vota eiusdem materiae irrita reddere poterant.

Hæc tamen excipienda iuramenta minorum: etsi enim iuratores possint irrita reddere vota realia ipsorum, quatenus eorum administrationi officiant, vt supra cap. 40. dub. 14. dictum est: non tamen iuramenta, vt colligitur L. 1. & 2. C. Si aduersus venditionem; vbi etiam non conceditur illis restitutio in integrum, etiam si ex contractu lasi sint,

Dupliciter apponitur iuramentum.

Quando fit accessorium voto.

Quando non fit accessorium.

4. Irritatio.

Iuramenta minorum non irritantur.

sunt, si iuramento illum confirmantur: quia iuramentum supplet defectum ætatis, eosque dispositione legis efficit maiores, ut ibidem Doctores notant. Nec refert quod prædictæ leges loquantur solum de contractibus; quia eadem est ratio in votis, ut patet ex dicta L. 1. non enim minus perfidia & peritium in votis locum habere potest, quàm in contractibus.

Impuberum tamen iuramenta irritari possunt à tutoribus, sicut & vota; quia nihil iura in contrarium statuerunt, & aliàs non sunt sui iuris, sed subsunt in omnibus regimini tutorum; & habetur expressè 22. q. 5. cap. Pueri. 15.

De iuramentis filii familias dicendum sicut de votis eiusdem. Vnde sicut pater potest in irritum reuocare vota filij de bonis aduentitiis, non solum ante vigesimum quintum annum facta, sed etiam in vltiore ætate, eò quod illa iuri ipsius officium; ita etiam iuramenta eiusdem: non enim per ætatem eximitur à patria potestate, ut communiter tradunt DD. in L. vlt. §. Pupillus. 7. de verb. obligat. nec ratione illius acquirit vsum fructum aut administrationem suorum aduentitiorum. Vide Sancium lib. 6. de matr. disp. 39. n. 10.

Quintò, Dispensatione, seu absolutione. hæc fit auctoritate solius Superioris. Et quidem si iuramentum habeat speciem voti, absolueri ab eo potest, qui potest à voto eiusdem materiæ absolueri ordinaria potestate. Si autem solum delegatam potestatem à voto absolueri habeat, multorum quidem iudicium est, etiam posse à iuramento eiusdem materiæ. sed dicendum est iuxta distinctionem datam supra num. 60. Si verò factum est in fauorem tertij, & acceptatum, Superior absolueri non potest, nisi legitima causa subsit; quia non potest ius alterius tollere sine iusta causa. Causæ iustæ sunt; Primò, Si metu vel fraude extortum. Secundò, Si alia iniustitia intercessit; ut cum vlturarius exigit iuramentum de soluendis vsuris. Item quando quis in contractu grauius læsus est, & coactus est illum iuramento confirmare, vel non aduertens illam læsionem, sponte confirmauit. Tertio, In iustam pœnam. Quarto, Si bonum commune postulet; ut si filius familias cum iuramento renuntiet Macedoniano; de quo supra cap. 20. num. 9. si cum iuramento promittas non accusare, &c.

Sed difficultas est, qua ratione possit Superior in his euentis iuramenti vinculum relaxare. non enim sicut Prælati nomine Dei condonare potest promissionem Deo factam, ita etiam condonare potest obligationem, qua teneris Deum non facere testem falsi, cum nec ipse Deus hanc obligationem tollere possit: hoc enim esset dare licentiam periurij, ac irreuerentiæ & iniuriæ in Deum.

Hanc difficultatem apud nullum Auctorem inueni explicatam; cum tamen sit satis obscura & perplexa. Mihi dicendum videtur iuramenti vinculum non posse vllò modo tolli, nisi appositione vel subtractione alicuius conditionis, quæ tacite censetur ex natura rei vel Iuris dispositione inclusa promissioni, vel iuramento promissioni appositò. Qui enim aliquid promittit alteri, tacite subintelligit has condiciones, *Si velis, Nisi remittas, Nisi Superior cui materia subest, contradicat, Nisi ipse sua auctoritate condonet*, &c. Hinc dici solet, in iuramento censeri exceptam Superioris auctoritatem. Itaque quando per iniuriam extortum est,

ille Superior potest relaxare iuramentum, qui sua auctoritate potest remittere solutionem. quod vt melius intelligatur,

Notandum est, in iuramento promissorio binas interuenire obligationes erga eum in cuius fauorem præstat. quarum altera præcisè oritur ex promissione, altera ex ipso iuramento. Ex promissione oritur quædam obligatio saltem fidelitatis aut veritatis; cui si non satisfacias, censeri perfidus aut mendax. Verum si promissio per iniuriam extorta est, facile potest hæc obligatio elidi ab eo qui iniuriam passus est, ita vt ne quidem ex decentia aut honestate teneatur ei satisfacere, quando est solitaria. potest enim ratione iniuriæ se ipsum restituere in integrum, vel vti quasi compensatione, non soluendo promissum, cum solum agatur de commodo promissarij qui per iniuriam promissionem extorsit. Ne autem promissor id facere possit, & sic eludere promissarium, exigi solet iuramentum quo Deus vocatur in testem, nimirum vt puniat promissorem nisi præstet quod promissit, & ita promissor reuerentiæ & timore Dei moueatur ad soluendum; sicque ex iuramento nascitur noua obligatio erga promissarium ad præstandum promissum in ipsius commodum. Ita enim Deus adducitur in testem promissionis & solutionis futuræ, vt nisi eam præstes, censeri Deo fuisse irreuerens & iniurius, vt qui illum feceris testem falsi.

Vnde patet, hinc esse duas obligationes, seu duo debita erga promissarium, quibus censeri ei debere soluere promissum; alterum ex fidelitate vel veritate, alterum ex vinculo Religionis erga Deum. Vtraque tamen obligatio ex natura rei habet hanc tacitam conditionem, *Nisi promissarius remiserit, vel, Nisi legitime remissio interuenierit*. Potest enim promissarius omnem obligationem, & omne debitum quod illi siue ex promissione nuda, siue ex iuramento accedente, obuenit, condonare, cum totum in ipsius gratiam & fauorem factum sit. Itaque si promissarius condonet promissionem seu promissionis executionem, totum debitum euanescit, etiam si promissio iuramento fuerit stabilita: quia obligatio iuramenti erat accessoria promissioni, eique tamquam fundamento nitebatur, & hanc tacitam includebat conditionem. Vnde non potest condonari promissio, quin simul condonetur & euanescat obligatio iuramenti. potest tamen condonari obligatio iuramenti, salua manente obligatione promissionis vel contractus, quia hæc non pendet ab illa, cum sit prior, & fundamentum illius. Vnde quando contractus aliquis inter duos est initus, & vtrimque iuramento confirmatus, potest vterque alteri facere gratiam iuramenti, condonando obligationem ex iuramento ortam, salua manente propria obligatione contractus. Idem dicendum quando promissio aliqua fuit iuramento stabilita: potest enim promissarius, in cuius fauorem & promissio & iuramentum factum est, condonare omnem obligationem quæ ad implendam promissionem erga ipsum ex iuramento orta est, salua manente obligatione nudæ promissionis.

Ex quibus patet, duobus modis posse tolli obligationem iuramenti, nimirum mediâtè & immediâtè. Mediâtè tollitur, quando condonatur ipsa promissio seu eius executio. tunc enim ex conlequenti simul euanescit obligatio iuramenti. Immediâtè,

Ggg 4. mediâtè,

Due obligationes in iuramento promissorio.

62
5. Dispensatione.

Causa dispensandi in iuramento præstito in fauorem tertij.

63
Quomodo possit vinculum iuramenti laxari.

Subtractione conditionis soluitur.

Duobus modis potest tolli obligatio iuramenti.

mediatè, quando condonatur ipsa obligatio orta ex iuramento erga promissarium ad exequendam promissionem.

Relaxat
Superior
per modum
condona-
tionis.

His positis tamquam certis & perspicuis, facile intelligi potest quomodo Superior possit relaxare iuramentum. Sicut enim is in cuius fauorem & commodum præstitum est, potest illud relaxare; ita etiam eius Superior, cui vel ille pleno iure subest, sicut pupillus tutori, vel Religiosus Prælato, vel saltem cui materia promissa subest, ita ut possit eam prohibere, vel de ea disponere, sicut filius familias in quibusdam subest patri, & subditus suo Principi. Sicut enim Superior potest cogere inferiorem ut obligationem iuramenti remittat, quando iusta causa id postulat vel subest, ita ipse per se potest eam remittere, illo nolente vel non comparente; vel aliàs quando sic expedit, & tunc consensus Superioris supplet defectum consensus inferioris. Unde cum Christus Dominus omnium sit Superior, potest ipse omnem talem obligationem condonare. Et consequenter idem potest Summus Pontifex Christi vicarius in omnibus Christianis, quando iusta causa subest; quia Deus omnem illi potestatem concessit, quæ erat necessaria ad ritè gubernandam Ecclesiam, & ad obuiandum periculis animarum quæ ex obligationibus iuramentorum & votorum solent inter homines incidere. Nisi enim talis potestas Ecclesiæ data esset, grauissima sequerentur incommoda, & multæ animæ ratione huiusmodi vinculorum perirent.

64
Quaratione Sum-
mus con-
tinetur.

Itaque Summus Pontifex, ut Christi Vicarius & omnium Christianorum Superior, potest immediatè tollere & condonare omnem obligationem ex iuramento promissorio ortam erga aliquem, quando iusta causa subest; quæ condonatio non minus efficax est, quàm si ipse promissarius, in cuius fauorem iuramentum erat, eam fecisset.

Nec obstat quòd iuramentum factum sit infideli qui Pontifici non subest: satis enim est, eum, à quo infidelis per iniuriam iuramentum extorsit, ei subditum esse. Sic enim ad Pontificem pertinet eum in rebus quæ ad salutem eius pertinent gubernare, & vinculis iniquis soluere. Et quamuis non sit propriè Superior illius infidelis, ac proinde non possit nomine proprio condonare obligationem ipsi factam; tamen cum sit Vicarius Dei qui omnium est Superior, potest nomine Dei condonare obligationem illam subdito suo per iuramentum ab infideli iniectam.

Et Episcopus.

Pari modo Episcopus potest dispensare in iuramento promissorio, etiam si in fauorem eius qui ipsi non est subditus, factum sit, modò iusta causa subest. Iusta verò causa subest, quando per iniuriam exactum est, siue metus interuenerit siue non. Hinc Doctores in cap. Debitores 6. de iuramento, generatim docent, iurandum quo quis vsurario promissit soluere vsuras, ab Episcopo relaxari posse. Etsi enim vsurarius ille non sit subditus Episcopi, ac proinde non possit Episcopus proprio nomine tamquam Superior illius condonare obligationem, tamen potest illam condonare tamquam Vicarius Dei qui omnium Superior.

Simili modo possunt huiusmodi iuramenta per iniuriam extorta relaxare Religiosi, quibus per priuilegium Sedis Apostolicæ concessum relaxare iuramenta, quorum absolutio non est in præiudicium tertij. Quando enim per iniuriam

exactum est, nullum ius strictum acquisitum est exactori, aut alteri in cuius fauorem exactum: ac proinde absolutio non censetur esse in eius præiudicium, id est in damnum iniquum.

Sæpè etiam iusta causa relaxandi iuramenti etiam debito modo præstiti & exacti, est puniitio delinquentis, & cautio periculorum, quæ ab ipso impendent. Hoc modo relaxatur iuramentum subditorum quo obstricti sunt suo Principi vel alteri Superiori; quando ille ob crimen per Summum Pontificem, vel aliàs per suum Superiorem legitime priuatur dignitatè vel officio, ratione cuius ei præstitum erat iuramentum, vel quando suspenditur ab officij sui executione. ut patet cap. Absolutos. 16. de hæreticis, vbi sic dicitur: *Absolutos se nouerint à debito fidelitatis, dominij & totius obsequij, quicumque lapsis manifestè in hæresim, aliquo pacto, quacumque firmitate uallato, tenebantur astricti.* ut subditi, serui & vasalli. Idem dicendum de iis qui publicè excommunicatis simili modo obstricti erant, ut habetur cap. Nos sanctorum. 15. q. 6. ex Gregorio VII.

65
Relaxatio
in penam.

Denique interdum ratione boni communis relaxari potest, ut cum quis promissit alteri cum iuramento non accusare, non denuntiare, non contrahere, & similia. nisi enim talia relaxari possent, crimina detegi & puniri, iudicia exerceri, innocentia defendi, iniquitas opprimi non possent; quæ omnia sunt contra bonum commune. Hæc tamen iuramenta per se non cessant, sed seruanda sunt, nisi quando alioquin teneris hæc officia præstare; ut si proximus aliter non putetur emendandus, aut si à Iudice legitime rogeris, tunc enim hæc iuramenta non egent relaxatione. Quòd si talia iuramenta non sponte facta in gratiam alterius, sed metu extorta sint, non obligant, nec egent relaxatione, ut colligitur ex L. 2. C. Si aduersus vendit. vide iuprà dubit. 6. in fine.

66
Quando
cessatur
dispensa-
tio.

Circa prædicta Notandum est, non omnem relaxationem iuramenti esse dispensationem propriè in iuramento. Cum enim is, in cuius commodum factum est, illud condonat, non est dispensatio, nec actus spiritualis potestatis, sed nuda condonatio. Similiter cum fit per Superiorem illius posità legitimà causà; ut si Iudex ad puniendum vsurarium qui absque Principis permissu vsuras fecisset, condonaret seu irritaret obligationem iuramenti præstiti vsurario à mutuatariis de soluendis vsuris. Verùm tunc est propriè dispensatio, quando Prælatus Ecclesiasticus, vel alia persona Ecclesiastica ab illo auctoritatem habens, tamquam Dei Vicarius, & nomine Dei obligationem condonat, & vinculum iuramento inductum dissoluit. Unde patet, dispensationem iuramenti esse solius potestatis Ecclesiasticæ.

DUBITATIO XIII.

Quid sit adiuratio, & in qua competat.

D. Thom. quæst. 90.

Respondeo & Dico Primò, *Adiuratio* est rei sacræ contestatio ad permouendum alterum. *Adiuratio* sicut

67
Adiuratio
sicut